

PROTOKOLL

30.05.2018

Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava (PõKa) II samba meetmete 2.1 kvaliteetsed sisendid põllumajanduses, 2.2 põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine ning 2.3 maa- ja rannapiirkondade areng töögrupi III kohtumine

Algus kell 10.00, lõpp kell 16.45

Juhatas Maaeluministeeriumi põllumajandus- ja maaelupoliitika asekanstler Marko Gorban
Protokolli koostasid meetmete koordinaatorid Katrin Rannik, Eveli Naaris, Kai Kalmann.

Võtsid osa: Andrus Rahn (PMK), Ants-Hannes Viira (EMÜ), Aret Vooremäe (EMÜ), Ave Kikas (EMÜ PKI Polli aiandusuuringute keskus), Elar Ollik (EAS), Elen Peetsmann (EMÜ Mahekeskus), Kairi Ringo (Eesti Toiduainetööstuse Liit), Karin Milius (PRIA), Kaupo Kutsar (Valgamaa Põllumeeste Liit), Liia Lust (Eesti Külaliikumine Kodukant), Marko Kass (EMÜ), Olev Saveli (Eesti Tõuloomakasvatuse Liit), Piret Potisepp (Kaubandus-Tööstuskoda), Raul Rosenberg (MES), Jaan Sõrra (Tartumaa Põllumeeste Liit), Sirje Potisepp (Eesti Toiduainetööstuse Liit), Roomet Sõrmus (EPKK), Merit Mikk (Mahepõllumajanduse Koostöökogu), Airi Külvet (Eesti Lihaveisekasvatavate Selts), Tanel Vahter (TÜ), Rando Värnik (EMÜ), Tiiu Valdmaa (PMA), Jaana Karja (PRIA), Kersti Kahu (EMÜ PKI Polli aiandusuuringute keskus), Karen Rätsep (MTÜ Eesti Seemneliit), Katrin Reili (VTA), Katrin Tambet (Eesti Lamba- ja Kitsekasvatavate Liit), Mati Koppel (ETKI), Tago Holsting (Eesti Kutseliste Mesinike Ühing/Mesinduse Koostöökogu), Tanel Bulitko (Eesti Tõuloomakasvatavate Ühistu), Timo Kangur (KeM), Toivo Univer (EMÜ), Vahur Kukk (ETKI), Liis Palumets (RaM), Kaja Lotman (Keskkonnaamet), Anneli Kana (MTÜ Eesti Maaturism), Kerli Ats (Eesti Talupidajate Keskkliit), Mati Mõtte (EMÜ), Ott Kasuri (Eesti Linnade ja Valdade Liit), Marje Leppik (PRIA), Konstantin Mihhejev (Põllumajandusuuringute Keskus), Valdek Haugas (Eesti Leader Liit), Valdek Rohtma (Põllumajandusuuringute Keskus), Piia Pääso (Eesti Maaülikool Polli aiandusuuringute keskus), Kalmer Visnapuu (Eesti Lihaveisekasvatavate Selts), Ants Kuningas (Eesti Külaliikumine Kodukant).

MEM: Eda Ernes, Elar Neito, Ingrid Vesmes, Kadi Raudsepp, Katrin Lõhmus, Helve Hunt, Katrin Rannik, Kristiina Digryte, Reelika Päädam, Eveli Naaris, Katre Kirt, Marie Allikmaa, Marika Ruberg, Siim Tiidemann, Kai Kalmann, Kristine Hindriks, Enno Piisang, Merle Saaliste, Marko Gorban, Kädi-Liis Sepp, Olavi Petron, Toomas Kevvai, Külliki Holtsmann, Sigmar Suu.

Kutse saajatest puudus(id): Aiandusliit, Eesti Hobumajanduse Liit, Eesti Karusnahaliit, Eesti Keskkonnaühenduste Koda, Eesti Maaparandajate Selts, Maa-Amet, Majandus- ja

kommunikatsiooniministeerium, MTÜ Eesti Kartul, Eesti Mesinike Liit, Eesti Tõusigade Aretusühistu, Eesti Linnukasvatajate Selts, Eesti Konjunktuuriinstituut, Eesti Noortalunikud, Eesti Metsa- ja Puidutööstuse liit, MTÜ Tule Maale, Liikumine Maale elama, MTÜ Partnerlus, ETNA Eestimaal (Ettevõtlikud Naised Eestimaal), Eesti Noorteühenduste Liit, Kultuuriministeerium, EVEA, Sotsiaalministeerium.

Päevakord:

1. Sissejuhatus

Marko Gorban tegi ettekande järgmistel teemadel:

- PõKa protsessi ja II samba tegevuste hetkeseis;
- meetmete 2.1, 2.2 ja 2.3 raames seatud eesmärgid ja mõõdikud;
- koostamisel olev sekkumisloogika ja tegevused.

Ettekanne on kättesaadav järgmise lingi alt:

<https://www.agri.ee/sites/default/files/content/arengukavad/poka-2030/poka-2030-tooruhm-2018-05-30-ettekanne-02.pdf>

2. PõKa I ja III samba hetkeseis: I ja III samba teemade ulatus, eesmärgid ning sekkumisloogika ja meetmed.

- Terved loomad, taimed, inimeste tervisele ohutu toit ja puhas keskkond – ettekande tegid Marge Nõmmik ja Katrin Lõhmus. Ettekande link: <https://www.agri.ee/sites/default/files/content/arengukavad/poka-2030/poka-2030-tooruhm-2018-05-30-ettekanne-01.pdf>
- Konkurentsivõimeline ja keskkonnahoidlik kalandussektor tagab kvaliteetse ja ohutu kodumaise toodangu ning valdkonna elujõulisuse maapiirkonnas – ettekande tegi Eve Külmallik. Ettekande link: <https://www.agri.ee/sites/default/files/content/arengukavad/poka-2030/poka-2030-tooruhm-2018-05-30-ettekanne-03.pdf>

3. Töögruppide metoodika tutvustus ja töögruppidesse jagunemine. Töö toimus meetmete 2.1, 2.2 ja 2.3 töörühmades paralleelselt.

4. Kokkuvõte töörühmade tööst

4.1 Meede 2.1 Kvaliteetsed sisendid põllumajanduses, K. Rannik

Esiialgu vaadati üle meetme 2.1 eesmärgid ja mõõdikud ning tehti mõned täpsustused. Mõõdik: „Sordilehes registreeritud Eestis aretatud sortide arv“ peaks säilima, mitte suurenema. Mõõdiku ja trendi: „Kohalike ohustatud tõugu loomade arv (tõuti) tõuseb“ asemel pakuti „Kohalikel ohustatud tõugudel loomade arv (tõuti) suureneb“.

Seejärel arutati võimalikke tegevusi, millega meetmes tulemusi saavutada, eelnevalt koostööpartneritelt kogutud sisendi põhjal. Arutelude tulemuste põhjal koostatakse tegevuste kirjeldus, mis jõuab partneriteni PõKa terviktekstis.

Põllumajandusmaa, mulla ja maaparanduse valdkonnas peeti olulisteks muuhulgas kliimamuutustega kaasnevate riskide maandamisel riskijuhtimismeetmeid ja saagikindlustust, kuid see vajaks vastavaid uusi võimalusi õigusruumis ja rahaliselt võiks olla pigem tagastatava abi vormis. Peamiselt tuleb tegeleda ennetustegevustega. Väärtuslikele põllumajandusmaadele ja mullale seada kaitsepiirangud ning planeeringutes nendega arvestada. Muldade kaitseks tuleb rakendada keskkonnahoidlikke tootmisviise, toetada muldade neutraliseerimist ning hakata

hindama mulla bioloogilist seisundit, mis on üks mullaviljakuse tagaja. Maaparandussüsteemide korrastamiseks on vaja riigipoolset rahalist tuge ning kliimamuutustele mõeldes tuleks enam soosida kahepoolset veerežiimi reguleerimist.

Taimse paljundusmaterjali puhul on suureks kitsaskohaks, et ei teata, milliseid sorte praegu kasvatatakse ning milliseid sorte üldse vajatakse. Üheks lahenduseks on erinevate osapoolte parem omavaheline koostöö ja kogu tarneahela kui terviku vaade. Tuulekaera levik on jätkuvalt suur probleem, seda aitaks mõjutamine läbi kokkuostjate/turgude (hinnaregulatsioon). Sordiaretusega tuleb jätkuvalt luua ja propageerida Eesti oludesse sobivaid sorte. Oluline, et oleks saada ka Eestisse sobivad söödakultuurid, sh proteiinikultuurid.

Ka loomakasvatuses tuleks rohkem propageerida Eestisse sobivaid tõuge, sealhulgas kohalikke ohustatud tõuge. Viimaste pidamine on pigem hobi- ja nišitegevus ning vajaks seetõttu senisest suuremat rahalist toetust. Välja tuleb töötada ka loomade geneetilise ressursi säilitamise programm ja luua (ohustatud tõugude) geenipank. Oluline on tugevate katusorganisatsioonide olemasolu, et nende alla oleks võimalik ja soov koonduda. Riigipoolset tuge ootab ka mesilaste tõuaretus.

Läbivalt kõigi teemade hulgas leiti, et nõustamissüsteemil on kõvasti arenguruumi (näiteks soovitati kaasata kõrg- ja kutsehariduskooli) ning paljude eesmärkide täitumist soodustavad erinevad teavitusemeetmed ja sihtrühmade koolitus ning osapoolte tihedam omavaheline koostöö. Mitmes valdkonnas (nt mulla mikrobioloogia) on nii alus- kui rakendusuuringu suur vajadus. Erinevaid andmebaase ja IT-süsteeme saaks paremini ja efektiivsemalt ära kasutada, andmed peavad olema riskasutatavad.

4.2 Meede 2.2 Põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine, E. Naaris

Arutati meetme 2.2 võimalikke sekkumismeetmeid eelnevalt koostööpartneritelt küsimustikuga kogutud sisendi põhjal. Sekkumisloogikat vaadeldi järgnevate eesmärkide lõikes:

- 1) Eesti põllumajandus- ja toiduainesektor on konkurentsivõimeline nii sise- kui ka välisurul;
- 2) Toidutarneahel on tasakaalus;
- 3) Tarbijad eelistavad ja tarbivad eestimaist toitu.

Iga eesmärgi puhul vaadeldi võimalikke sobilikke vahendeid probleemide kaupa, mis olid koondatud meetme 2.2 hetkeolukorra kirjelduse ja SWOT analüüsi põhjal. Kolmanda eesmärgi saavutamiseks sobilike vahendite arutelu käigus leiti, et tegevused on suuresti seotud PõKa alameetmega 1.3 Toiduohutus ja vajavad koondamist. Sekkumisloogika osas oodati koostööpartnerite sisendit küsitluse kaudu. Meetme 2.2 esialgne sekkumisloogika versioon koostatakse ja saadetakse partneritele arvamuse avaldamiseks koos PõKa terviktekstiga.

4.3. Meede 2.3 Maa- ja rannapiirkonna areng, K. Kalmann

Kohtumise esimeses pooles käidi ühiselt töögrupiga läbi II kohtumise tulemusena kujunenud meetme 2.3 eesmärgid ning valideeriti uuesti eesmärgi saavutamise hindamiseks sobilikud mõõdikud.

Meetme 2.3 eesmärkide püstitamisel ja sõnastamisel lähtuti maapiirkonna elu- ja ettevõtluskeskkonnast, inimkapitali olulisusest ja vajadusest ning PõKa raamistikust. Meetme 2.3 raames seati kaks allolevat eesmärki koos võimalike sobilike mõõdikutega.

Eesmärk nr 1: maapiirkonna elanikkond on aktiivne ja elujõuline

Eesmärgi nr 1 valideeritud mõõdikud koos võimalike trendidega:

- maapiirkonnas elavate noorte vanuses 21–40 osatähtsus sama vanusegrupi noorte üldarvus. Trend: ei vähene.
- suhtelise vaesuse määr maapiirkonnas (ÜPP mõõdik). Trend: väheneb.
- maapiirkonna elanike vanuses 20–64 tööhõive määr (ÜPP mõõdik). Trend: ei vähene.

Valideerimise tulemusena jäid välja järgmised mõõdikud:

- maapiirkonna elanikkonna osatähtsus kogu elanikkonnas;
- noorte vanuses 21–40 osatähtsus maapiirkonna elanikkonnas;
- demograafiline tööturusurveindeks maapiirkonnas;
- maapiirkonna elanike keskmine brutokuupalga osatähtsus Harjumaa ja Tallinnaga piirnevate valdade keskmises brutokuupalgas.

Eesmärk nr 2: maapiirkonnas on elanikkonda toetav kasvava lisandväärtusega mitmekesine ettevõtlus

Eesmärgi nr 2 valideeritud mõõdikud koos võimalike trendidega:

- maapiirkonna SKP elaniku kohta (ÜPP mõõdik). Trend: kasvab;
- maapiirkonna ettevõtlusstruktuur (pigem detailsem kui sektori tase). Trend: mitmekesine;
- maapiirkonnas töötavate inimeste arv ja osatähtsus koguhõives osalejates põhitöökoha asukoha alusel. Trend: kasvab.

Valideerimise tulemusena jäid välja järgmised mõõdikud:

- maaettevõtete osatähtsus ettevõtete üldarvus;
- maapiirkonnas elavate hõivatute osatähtsus sektorite lõikes.

Kohtumise teisel poolel keskendus töörühm meetme 2.3 sekkumisloogikale. Sotsiaalpartnerite esmane sisend võimalike sekkumisloogikate kohta koguti läbi küsitluse. Kohtumisel keskendus töögrupp võimalike tegevuste ja vahendite kaardistamisele hetkeolukorrast ja SWOTist välja tulnud probleemide lahendamiseks ja püstitatud eesmärkide saavutamiseks. Lisaks valideeriti küsitluse tulemusel saadud tagasisidet.

Eesmärgi nr 1 saavutamiseks vajalike tegevuste osas jäid kõlama järgmised märksõnad: positiivse maaelu kuvandi loomine ning põllumajanduse ja maaelu propageerimine; elu- ja ettevõtluskeskkonna terviklik areng; maaeluga arvestamine kõigis poliitikavaldkondades; tugev koostöö teiste ministriumitega maapiirkonna arendamiseks; erinevate fondide võimestamine maapiirkonna arendamisel; LEADER meetmel põhineval viisil muude fondide rahade jagamine; koostöö kohalike kogukondadega ja subsidiaarsuse põhimõtete rakendamine; kogukonna tunde edendamine ja tugevdamine, kogukondlike teenuste edendamine; seniste toetustegevuste jätkamine (regionaalsed programmid, LEADER) ja sihistatum rakendamine; multifunktsionaalsete teenuskeskuste edendamine; käendused, soodustingimustel laenuid maapiirkonnale; taristu (sh EIT elekter, internet tee) loomine ja edendamine; maa, talu, elamu(krundi) omandamiseks juurdepääsu võimaluste loomine; noortele suunatud tegevuste edendamine.

Eesmärgi nr 2 saavutamiseks vajalike tegevuste osas jäid kõlama järgmised mõtted: koostöö, ühistegevuse edendamine; turutõrgete ületamiseks vajalike vahendite edendamine; mentorlus, nõustamisteenused; kaugtöö võimaluste edendamine; toetuste asemel pigem erinevad rahastamisvahendid; tagastamatut abi vähem, pigem väga sihistatult (noored, mittetootlikud investeeringud, ettevõtluse alustamise toetus, uute tehnoloogiate kasutuselevõtt, koostööks teadus- ja arendusastutustega, eksport- ja tootearendus ja tootearenduseks vajalikud investeeringud); bio- ja ringmajanduse edendamine; rohkem genereerida ideid ja panna inimesed koos tegutsema ja asju ellu viima; Leader tegevuste jätkamine; toetusskeemide fokuseerimine kõrgema lisandväärtusega valdkondade edendamise suunas; elustiili ja

lisandväärtus loova ettevõtluse edendamine; soodustama koostööd ettevõtjate ja teadusasutuste vahel teadusasutuste algatusel; noortele ligipääs kapitalile ettevõtluse käivitamiseks ja vajalike koolituste tarvis, soodustada põlvkondade vahetust; regionaalpoliitika edendamine ja tugevdamine; pakkuda maapiirkonna ettevõtjatele meetmeid, mis parandavad juurdepääsu kapitalile; soodustada ettevõtjate vahelist koostööd nii piirkondlikult, kui sektori-põhiselt, mh. ühisturundus, võrgustike areng, lühikeste tarneahelad, digitaliseerimine, elukestev õpe.

Meetme esialgne sekkumisloogika versioon koostatakse ja saadetakse partneritele arvamuse avaldamiseks koos PõKa terviktekstiga.

5. Kokkuvõtte meetmete grupitööst ja põgus ülevaade edasistest tegevustest

Kokkuvõtte: meetmete koordinaatorid tegid ülevaate grupitöö tulemustest.

Edasised tegevused: Juunikuul jooksul koostatakse PõKa terviktekst, mis saadetakse juulikuul partneritele arvamuse avaldamiseks. Esialgse plaani kohaselt oodatakse tagasisidet septembrikuuks, mil kavas läbi viia ka töögrupi IV kohtumine vastaval teemal.

Materjalid: kõik II samba töögruppidega seotud materjal on kättesaadav järgmise lingi alt: <https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/pollumajanduse-ja-kalanduse-valdkonna-arengukava-aastani-2030/tooruhmad>